

Analiza propoziției ca mijloc de descoperire a conținutului

Cușnir Elina, Ojog Aurelia

Tema acestui articol este analiza propoziției ca metodă de bază în cadrul lucrului efectuat asupra textelor specializate în limba engleză. Cu ajutorul exemplurilor demonstrative autorii identifică dificultățile traducerii și înțelegerii propoziției cu conținut tehnic, descriind metodele de analiză a acestora și aplicarea lor în practică.

Un număr mare de cititori neexperimentați se confruntă cu problema corectitudinii la înțelegerea și traducerea textelor tehnice. Practica ne demonstrează faptul că mulți studenți reduc munca asupra textului la un proces mecanic, anume la căutarea cuvintelor necunoscute în dicționare și substituirea cuvintelor străine din text cu echivalente românești sau rusești. Astfel de “prelucrare” a textului nu dă rezultate pozitive, întrucât de cele mai multe ori cu cuvintele care au fost extrase și traduse este imposibil de compus o propoziție care să aibă înțeles. Așadar, spre exemplu, după efectuarea traducerii literale, cu ajutorul dicționarului, a cuvintelor din propoziția *Passengers book seats here*, după cum urmează : *passenger* – pasager, *book* – carte, *seat* – scaun, *here* – aici, cititorul neexperimentat obține un set de cuvinte incapabile de a construi sensul propoziției: “Pasagerii carte scaun aici”¹.

În legătură cu lipsa, în cuvintele engleze, a terminațiilor, suntem în imposibilitatea de a avea un eventual indiciu al părții de vorbire. Astfel cuvinte absolut identice sub aspect ortografic precum *book*-substantiv, *book*-verb se traduc în mod diferit : *book* (subs.) – carte; *book* (verb) – a comanda, a lua (*tichete*).

Încă un exemplu. Cuvântul *house* poate reprezenta diferite părți de vorbire și se va traduce, respectiv, în mod diferit. În propoziția *These houses must be finished this year*, cuvântul *house* este substantiv și se traduce *casă* : *Aceste case trebuie finisate în anul curent*. În propoziția *This shop houses a 15-ton crane*, cuvântul

house este verb și se traduce *a se afla, a încăpea în ceva* : “În atelier se află un pod rulant de 15 tone”.

În consecință, o traducere corectă este tributară determinării, în prealabil, a părților de vorbire ale cuvintelor necunoscute și analizei întregii propoziții în ansamblu. În cadrul analizei propriu-zise vom fi atenți la indicii formali externi ai părților de vorbire și la ordinea cuvintelor în propoziție. Să examinăm, așadar, propoziția *This bridge was reconstructed last year. Was reconstructed* este verb-predicat, indicii săi formali fiind *was ...ed*, iar indice de construcție fiind poziția a 2 în propoziție. Cuvântul *bridge*, care îl precedă, ocupă poziția 1 (indice de construcție), fiind precedat, la rândul său, de pronumele demonstrativ *this* (indice de formă). Prezența acestor două indicii ne permite să constatăm că *bridge* este subiectul propoziției. În urma analizei efectuate putem prezenta varianta de traducere a acestei propoziții : *Acest pod a fost reconstruit anul trecut.*

Să examinăm o altă propoziție, ce atestă cuvântul *bridge* : *They bridge the river in two places.* După prezența articolului hotărât *the* putem stabili că cuvântul *river* este substantiv, acesta nefiind însă și subiect, întrucât el nu este urmat de un verb-predicat. Înaintea cuvintelor *the river* lipsește prepoziția, (prepoziția lipsește înainte de subiect și complement direct), fapt care ne permite să constatăm că *river* are funcția de complement direct. Să trecem la cuvântul *bridge*. Acest cuvânt se află în poziția a 2, servind astfel drept verb-predicativ. Înaintea cuvântului *bridge* este plasat pronumele *they* la cazul Nominativ, acesta ocupând de fapt poziția 1 în propoziție, fapt ce demonstrează că *they* este subiect. O asemenea analiză a propoziției în cauză ne-a ajutat să stabilim că în cazul de față cuvântul *bridge* trebuie căutat în dicționar cu sens de verb (“a construi un pod între ceva”), iar traducerea propoziției în ansamblu se prezintă astfel : *Ei construiesc un pod peste râu în două locuri.*

În cazul unui text de specialitate analiza propoziției necesită mai multă atenție și mai multă rigoare, dat fiind faptul că

un asemenea document abundă în cuvinte preluate din limba generală dar terminologizate și având firește un alt înțeles. Înainte de a opera analiza propriu-zisă a propoziției, esteavenită revizuirea aspectelor de bază ale gramaticii (în principal părțile de vorbire, părțile de propoziție) și stabilirea principiilor de lucru cu dicționarul.

Pentru o identificare corectă a părților de vorbire în cadrul analizei morfologice se cer a fi reținute următoarele indicii :

1. **Substantivul** : prezența articolului *the, a, an* în fața cuvântului sau prezența unui alt determinativ precum *some, any, no, this, my, much, many, every*;

sufixele *-ence, -ance, -tion, -ment, -er, -or, -y, -ness, -ture*; prepoziția *of* în față și după cuvânt; terminațiile *-s, -es* la plural.

2. **Adjectivul** : situat între determinativ și substantiv.

3. **Verbul** : conține terminația *-s* la timpul prezent, persoana a 3-a singular; sufixul *-ed* la timpul trecut.

4. **Adverbul** : plasat după verb; prezența sufixului *-ly* în structura cuvântului.

După efectuarea analizei morfologice este necesară analiza sintactică a propoziției. Aceasta din urmă demarează cu stabilirea locului predicatului. Subiectul, la rândul său, se va afla în stânga predicatului, iar părțile secundare – în dreapta acestuia. Știind că în limba engleză cuvintele au o ordine rigidă, trebuie să reținem că subiectul se va plasa întotdeauna pe poziția 1, predicatul – pe poziția 2, complementul direct pe poziția 3. Să urmărim analiza propoziției de mai jos :

The feed pump forces the mixture of water and oils through the cylinder.

Pentru interpretarea corectă a sensului este nevoie să identificăm mai întâi de toate predicatul. În baza prezenței articolului, a sufixului *-ture* și a prepoziției *of* după cuvântul *mixture*, stabilim că acesta din urmă are funcția de complement direct (poziția 3). Prin urmare, cuvântul *forces* care stă nemijlocit în fața lui *mixture* este predicat (poziția 2).

Un alt exemplu: *Machine-tools shape metals and other materials*. În propoziția dată trebuie să fim atenți vizavi de cuvântul *shape*, care nu este substantiv, cum ar putea crede un cititor neexperimentat, ci un verb cu sensul „a atribui, a reda o formă” - „Sculele schimbă forma fierului și a altor materiale”.

Sau: *Laser beam usually machines very hard materials*. Aici, *machine* este un cuvânt din terminologia tehnică (verbul „a prelucra”) și nu un cuvânt din lexicul general (substantivul „mașină”): „Unda de laser prelucrează, de obicei, materiale foarte dure”.

În concluzie putem menționa că o bună analiză morfologică și sintactică a propoziției asigură traducerea corectă a acesteia.

Bibliografie:

1. Скороходько, Э.Ф., *Вопросы перевода английской технической литературы*, Киев, 1960.
2. Шендерова, Р., *Обучение чтению английской научно-технической литературы*, Ленинград, 1972.
3. Ciumac, L., *English for Mechanics*, Chisinau, 2005.